

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรม ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา

Development of a Causal Model of Values and Behaviors of Secondary School Students Based on the Sufficiency Economy Philosophy

วารางคนาง ชูแก้ว* และวรรณณี แกมเกตุ
Warangkanang Chookaew* and Wannee Kaemkate

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study and compare the level of values and behaviors of secondary school students of different backgrounds based on the sufficiency economy philosophy 2) to develop a causal model of values and behaviors of secondary school students based on the sufficiency economy philosophy and 3) to examine the goodness of fit of the model with empirical data. The research samples consisted of 1,193 secondary school students. The research instruments were questionnaires, which had the reliability coefficients .6583 to .8818. The research findings were: 1) values and behaviors based on the sufficiency economy philosophy of secondary school students were at a high level. Females had higher values and behaviors than males, students in pilot and prototype schools had higher values and behaviors than students in pilot schools and students in prototype schools, 2) the school environment factor had the highest direct effect on the values base on the sufficiency economy philosophy and the student's characteristics factor had the highest direct effect on the behaviors base on the sufficiency economy philosophy, and 3) the causal model fitted the empirical data ($\chi^2 = 80.84$, $df = 122$, $p = .998$, $GFI = 1$, $AGFI = 0.98$, $RMR = 0.004$).

Keywords: causal model (โมเดลเชิงสาเหตุ); values (ค่านิยม); haviors (พฤติกรรม); the sufficiency economy philosophy (ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกัน 2) เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1,193 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีความเที่ยงในการวัด ตัวแปรสังเกตได้ ตั้งแต่ .6583 ถึง .8818 ผลการ

* ผู้เขียนที่ให้การติดต่อ โทร.+668 5882 1172
E-mail Address: warang.c@hotmail.com

วิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นทั้งโรงเรียนต้นแบบและนำร่องสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนต้นแบบและนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) โมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 80.84$, $df = 122$, $p = .998$, $GFI = 1$, $AGFI = 0.98$, $RMR = 0.004$)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ค่านิยมและพฤติกรรมมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากเพราะสามารถทำให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ต้องการ เกิดความพึงพอใจและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลกระทบไปถึงความเจริญ ความเสื่อมของสังคมและความมั่นคงของชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พลุกกระเสาะการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมโดยชุมชนนโยบายจัดการศึกษา น้อมนำเอาปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำรัส เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจะเกิดประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง อบรมบ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2550 ของกระทรวงศึกษาธิการในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากรายงานผลการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงแต่ยังขาดการลงมือปฏิบัติจริงนั้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับการเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังต่อไป โดยเฉพาะเด็กในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเกือบทั้งหมดจะมีอายุระหว่าง 12-18 ปี ซึ่งอยู่ในระยะของวัยรุ่น อันเป็นวัยเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ไวต่อการยอมรับสิ่งใหม่และง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง ค่านิยมจะมีบทบาทต่อการตัดสินใจ เพราะเป็นระยะที่ค่านิยมมีพัฒนาการได้มาก

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่พบว่ามีการวิจัยใดที่ทำการศึกษถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน เพราะในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้ค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงสาเหตุหรืออิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางแก่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาในการเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและพฤติกรรม พบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นลักษณะของโมเดลความ

สัมพันธเชิงสาเหตุในภาพรวม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับใดและมีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนนำร่องทดลองตัวอย่างชุดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 67 แห่ง จำนวน 98,488 คน

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย คือ ตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรตาม 2 ตัวแปร ได้แก่ ค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตัวแปรต้น 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. *ประโยชน์ทางวิชาการ* ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และได้เครื่องมือในการสำรวจระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. *ประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ* ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลสารสนเทศในการเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนำร่องทดลองใช้ตัวอย่างชุดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโรงเรียนที่เป็นทั้งโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนนำร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,200 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน โดยมีขั้นตอนที่ 1 สุ่มโรงเรียนที่จะศึกษาโดยแยกตามประเภทของโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งได้แก่ เหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง และใต้ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 20 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 สุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละโรงเรียน ใช้หน่วยของการสุ่มคือ ระดับชั้น โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น แยกเป็นนักเรียนระดับชั้น ม.1-ม.6 ระดับ ชั้นละ 10 คน เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 1,193 ฉบับ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 1,193 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพฤติกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผล ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้ (1) ความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องชัดเจนของภาษา โดยใช้ดัชนี IOC (2) ความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบราค พบว่า มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .6583 ถึง .8818 และ (3) ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรม LISREL พบว่า โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามภูมิภาค หลัง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์

โมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเทรล

ผลการวิจัย

1. นักเรียนมีค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับค่อนข้างสูงโดยนักเรียนมีค่านิยมการเห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทยสูงที่สุด และมีพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนมีพฤติกรรมเห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าเพศชาย นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนและภูมิภาคต่างกันมีระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนในโรงเรียนแต่ละประเภทมีระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นทั้งโรงเรียนต้นแบบและนำร่องมีระดับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนต้นแบบและนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง เพียงอย่างเดียว

2. โมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 80.84 องศาอิสระเท่ากับ 122 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .998 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.004 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (Largest Standardized Residuals) เท่ากับ 1.98 ซึ่งสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ร้อยละ 86

3. ตัวแปรค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (VALUE) ได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (SCHOOL) ปัจจัยด้านสภาพ

แวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (SOCIAL) ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (PERSON) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (FAMILY) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.67, -0.47, 0.30 และ 0.20 ตามลำดับ แสดงว่า หากนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้เห็นแบบอย่างการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากครู อยู่ในโรงเรียนที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากครอบครัว ครอบครัวมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้เห็นแบบอย่างการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พร้อมทั้งมีผลการเรียนดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการคาดหวังในอนาคตสูง จะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงด้วย แต่ถ้าหากนักเรียนคบเพื่อนที่มีลักษณะและพฤติกรรม การปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและอยู่ในท้องถิ่นมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชน จะส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่ำ นอกจากนี้ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (FAMILY) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (SCHOOL) ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (VALUE) ด้วย โดยส่งผ่านปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (PERSON) มีขนาดอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เท่ากับ 0.16 และ 0.11

4. ตัวแปรพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (BEHAVIOR) ได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (PERSON) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (SOCIAL) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (FAMILY) และค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (VALUE) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.63, 0.19, 0.09 และ 0.10 ตามลำดับ แสดงว่า หากนักเรียนมีผลการเรียนดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการคาดหวังในอนาคตสูง ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้เห็นแบบอย่างการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากครู อยู่ในโรงเรียนที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการคบเพื่อนที่มีลักษณะและพฤติกรรมปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในท้องถิ่นที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังให้เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากครอบครัว อยู่ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้เห็นแบบอย่างการปฏิบัติตน

ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และมีค่านิยมที่เหมาะสมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (BEHAVIOR) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว (FAMILY) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน (SCHOOL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (BEHAVIOR) โดยส่งผ่านปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (PERSON) และค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (VALUE) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.37 และ 0.30 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (SOCIAL) และปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (PERSON) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (BEHAVIOR) โดยส่งผ่านตัวแปรค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (VALUE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.04 และ 0.30 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	PERSON			VALUE			BEHAVIOR		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
FAMILY	0.53** (0.12)	-	0.53** (0.12)	0.36** (0.08)	0.16** (0.06)	0.20** (0.10)	0.47** (0.04)	0.37** (0.04)	0.10* (0.05)
SCHOOL	0.37** (0.09)	-	0.37** (0.09)	0.78** (0.18)	0.11** (0.05)	0.67** (0.19)	0.30** (0.09)	0.30** (0.05)	-0.01 (0.08)
SOCIAL	-	-	-	-0.47** (0.18)	-	-0.47** (0.18)	0.15 (0.08)	-0.04* (0.02)	0.19* (0.09)
PERSON	-	-	-	0.30** (0.11)	-	0.30** (0.11)	0.66** (0.10)	0.03* (0.01)	0.63** (0.10)
VALUE	-	-	-	-	-	-	0.09* (0.02)	-	0.09** (0.02)

ไคว์-แอสควร์ = 80.84 df = 122 P = 0.99 GFI = 1 AGFI = 0.98 RMR = 0.004

สมการโครงสร้างของตัวแปร	PERSON	VALUE	BEHAVIOR
R SQUARE	0.75	0.50	0.86

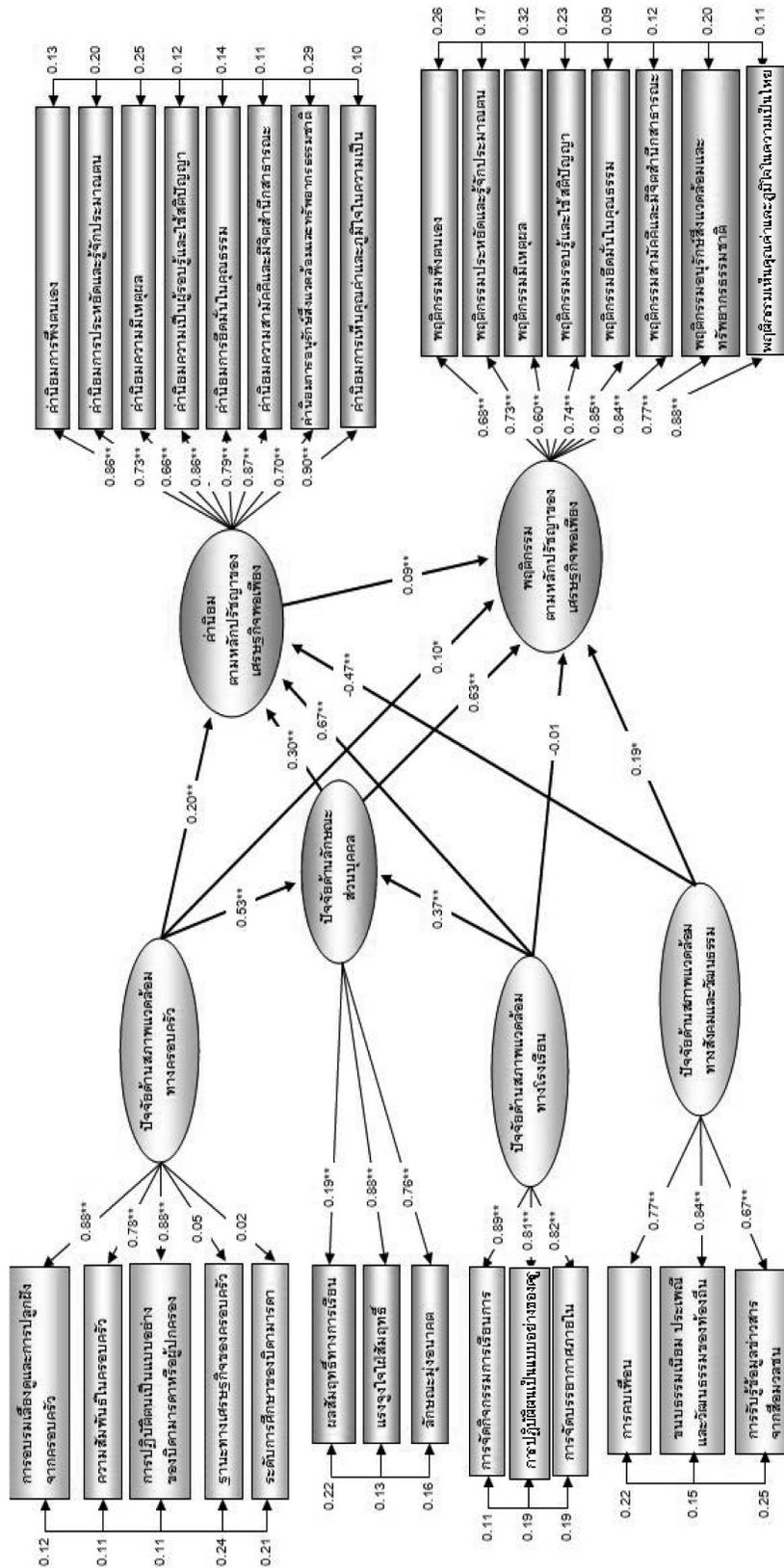
หมายเหตุ ** $P < .01$, * $P < .05$ ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

อภิปรายผล

1. นักเรียนมีค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับค่อนข้างสูงที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนที่ทำการศึกษานักเรียนในโรงเรียนที่มีการปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ เป็นนักเรียนในโรงเรียนต้นแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นนักเรียนในโรงเรียนนำร่องทดลองตัวอย่างชุดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวให้ความสำคัญในการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญเพื่อทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง อบรมสั่งสอน ปลูกฝังให้นักเรียนมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อันส่งผลให้นักเรียนมีค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ค่อนข้างสูง

2. โมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายตามขนาดอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาสูงสุด และมีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนมีอิทธิพลและบทบาทต่อพัฒนาการทางด้านความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของนักเรียน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยครูมีบทบาทที่สำคัญที่สุดที่คอยช่วยเหลือดูแล ให้ความรู้แนะนำ สั่งสอนปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินชีวิต และเนื่องจากนักเรียนให้ความเคารพและเชื่อถือในตัวครูเป็นอย่างมาก การที่นักเรียนได้เห็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตครูตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้นักเรียนเกิดการยอมรับ เชื่อและเห็นคุณค่าของดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบครู นอกจากนี้การจัดบรรยากาศของโรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดค่านิยมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน การจัดบรรยากาศหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนจะยอมรับและซึมซับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปโดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2522) ที่กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้ปลูกฝัง และสนับสนุนให้นักเรียนยึดค่านิยมอันเป็นที่ยอมรับในสังคม จรินทร์ สุกุลถาวร (2542) ที่กล่าวว่า ครูมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างค่านิยมบางอย่างให้แก่เด็กได้ และ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2548) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาจากสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมแก่นักเรียน

ภาพที่ 1 ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลและค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกระบวนการเรียนการสอน การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของครู และการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และลักษณะมุ่งอนาคตสูง และเกิดค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรม เพราะเมื่อนักเรียนได้รับการเรียนการสอน เห็นแบบอย่างจากครู และอยู่ในบรรยากาศที่เหมาะสมจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความคิด ประสพการณ์ ทำให้วินิจฉัยว่าสิ่งใดควรยอมรับนับถือหรือมีคุณค่า เมื่อแน่ใจแล้ว นักเรียนจะนำไปยึดถือปฏิบัติเกิดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523) ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์แล้ว จะเกิดการยอมรับเป็นค่านิยม ซึ่งค่านิยมจะทำหน้าที่เป็นทั้งมาตรฐานควบคุมและกำหนดเป้าหมายแนวทางของพฤติกรรมและเป็นแกนกลางอันมั่นคงถาวรในการเสริมแรงจูงใจ ทศนคติ ความสนใจและความตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยม นั้นในที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิวรรณ แสงกาศ (2550) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอนไม่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียน แต่ส่งผลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยด้านผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ไม้ถึง (2548) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า บรรยากาศภายในโรงเรียนไม่ส่งผลโดยตรงต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียน

2.2 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงสุด และมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีย่อมเห็นคุณค่า ความสำคัญ ยอมรับ และปฏิบัติในค่านิยมและพฤติกรรมได้ง่าย และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงวัยที่สามารถวางแผนในอนาคตเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ รู้จักแก้ปัญหาและเลือกกระทำเพื่อให้สำเร็จผลตามความต้องการในอนาคต โดยมีแรงจูงใจให้เกิดความเพียรพยายาม มีเหตุผล รอบคอบ เอาใจใส่ต่อสิ่งรอบด้านในชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมและพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนักเรียนยอมรับ เห็นคุณค่า และมีทัศนคติที่ดีต่อการเอาใจใส่ในการเรียน มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถคาดการณ์ไกลและวางแผนเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ก็ย่อมจะทำให้นักเรียนมีค่านิยมและพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูง สอดคล้องตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget ที่ได้ค้นพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมและค่านิยมของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ เด็กในช่วงวัย 12 ปีขึ้นไป ที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาดีสามารถเข้าใจบทบาทของตนเอง ใช้สติปัญญาในการแสวงหาค่านิยมของตนเองเพื่อนำไปสู่การ

ดำเนินชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ การศึกษาวิจัยของ นวลละออ แสงสุข (2544) และ ศิวพร สุทธิสันสนีย์ (2548) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างกัน เรณู จันทร์กฤษ (2538) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงด้วย และสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2544) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมไว้ว่า ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดมากจะยอมรับและเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสูงกว่าผู้ที่มีความฉลาดน้อย เพราะความฉลาดเป็นเรื่องของความสามารถในการจัดระบบความคิด และแยกแยะความเป็นเหตุเป็นผลได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จากการประมวลเอกสารและผลงานวิจัยของ ดวงเดือนและดวงเดือน พันธมนาวิน (2550) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวแปรเชิงเหตุของจิตลักษณะที่สำคัญของการมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตน และการมีคุณธรรมจริยธรรมและตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมคนดีที่เก่งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมในทิศทางบวกต่อค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาอาจเนื่องมาจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการหล่อหลอมความคิด ทศนคติ นิสสัยใจคอ และพฤติกรรมของนักเรียนให้มีการยอมรับ เห็นคุณค่า และสามารถดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านการปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ในการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้การที่นักเรียนได้เห็นแบบอย่างจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น มีการจัดระเบียบของค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมตามฐานะ ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีการเก็บออมเงิน และเป็นผู้มีคุณธรรม ทำให้นักเรียนเกิดการเลียนแบบความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำไปยึดถือปฏิบัติต่อไป สอดคล้องกับ ไสภรณ์ นุชนาถ (2542) ที่กล่าวว่า การเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของบุคคลและทำให้ค่านิยมของบุคคลแตกต่างกัน และบรรเทา กิตติศักดิ์ (2548) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า แบบแผนการเลี้ยงดูและการอบรมของครอบครัวเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม เพราะครอบครัวมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของเด็ก บุคลิกภาพ และค่านิยมที่บุคคลยึดถือยอมรับเนื่องมาจากอิทธิพลของการอบรมจากครอบครัว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ไมถึง (2548) และ ศิวพร สุทธิสันสนีย์ (2548) ที่ทำการศึกษาวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังและการสนับสนุนจากครอบครัว การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่มีอิทธิพลในการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและสมรรถภาพด้านการใช้เหตุผลของนักเรียน

2.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางลบต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดเป็นแรงผลักดันให้บุคคลปฏิบัติหรือแสดงออกถึงพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เช่น การที่นักเรียนมีค่านิยมการประหยัดและรู้จักประมาณตนก็ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมประหยัดและรู้จักประมาณตน กล่าวคือเมื่อนักเรียนมีความเชื่อ ความคิด ยอมรับและเห็นคุณค่าในการกระทำที่เป็นการประหยัดและรู้จักประมาณตน ก็จะส่งผลให้นักเรียนกระทำ ปฏิบัติ หรือแสดงออกถึงการประหยัดและรู้จักประมาณตนเหมาะสมกับอัตภาพ รู้จักใช้และเก็บรักษาทรัพย์สินทั้งของส่วนตัวและส่วนรวมตามความจำเป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยคำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจของตนเอง ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไปด้วย หรือ นักเรียนมีค่านิยมความเป็นผู้รอบรู้และใช้สติปัญญา นักเรียนก็จะแสดงออกถึงพฤติกรรมรอบรู้และใช้สติปัญญา อันได้แก่ การมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง รู้จักวางแผน มีสติ และปัญญาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นประโยชน์พื้นฐานและนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง สอดคล้องกับ สุชา จันทร์เอม (2531), ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523), ผดุง อารยะวิญญู และ ศรียา นิยมธรรม (2530) ที่กล่าวว่า ค่านิยมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมบุคคลเพราะเป็นแรงจูงใจ เป็นตัวกำหนด ตัดสิน และผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมในสิ่งที่ตนเองสนใจ Raths, Harmin and Simon (1966, อ้างอิงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2539) กล่าวว่า บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมด้วยการกระทำเพื่อชี้ให้เห็นว่าเรายอมรับนับถือในค่านิยมนั้นหรือไม่ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราเรียกว่าค่านิยมนั้นจะเป็นสิ่งนำทางในการดำเนินชีวิตตามปกติ หากบุคคลแสดงความนิยมนับถือในค่านิยมใด ๆ แต่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามค่านิยมนั้นแล้วเห็นจะเรียกว่าเป็นค่านิยมของบุคคลไม่ได้ งานของ คุณเดือน และดวงเดือน พันธมนาวิน (2550) ที่ได้ประมวลเอกสารและผลงานวิจัยพบว่า ค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นตัวแปรเชิงเหตุของจิตลักษณะที่สำคัญของการมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตนและการมีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมคนดีที่เก่งตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีค่านิยมของ Rokeach (1973) นักจิตวิทยาผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขยายขอบข่ายการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมออกไปอย่างกว้างขวาง เขาสนับสนุนให้ใช้ค่านิยมเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์เพราะค่านิยมเป็นแกนกลางในการก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ ทักษะคิดและความสนใจ บุญชม ศรีสะอาด (2543) กล่าวว่าไว้ว่า พฤติกรรมด้านจริยธรรม เป็นเรื่องของการพิจารณาตัดสินใจ ประพฤติหรือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยม ซึ่งค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมเป็นบรรทัดฐานของพฤติกรรมเป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ เป็นแรงจูงใจ หรือผลักดันบุคคลให้แสดงพฤติกรรมออกไปในทางดีหรือไม่ดี และ Kerlinger (1973) กล่าวว่า ค่านิยมของคนเรานั้น สามารถวัดได้จากพฤติกรรม เจตคติหรือความคิดเห็นของคนเรา ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมเป็นการแสดงความนิยมชมชอบต่อบุคคลสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการประเมินค่า และค่านิยมของคนเรานั้นจะแสดงออกในทิศทางดีหรือไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ในการเสริมสร้างค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนา ค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญในการพัฒนาส่งเสริมค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศสนับสนุนให้นักเรียนมีค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสอดแทรกบูรณาการในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

2. บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรส่งเสริมค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ด้วยการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้ความรักความอบอุ่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว พร้อมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรเอาใจใส่ในเรื่องการคบเพื่อนของเด็กและการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็กด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป และศึกษากับนักเรียนในระดับอื่น ๆ และทำการเปรียบเทียบกับค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนนำร่องทดลองตัวอย่างชุดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือศึกษารูปแบบการดำเนินการในการปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก มีความละเอียด อันนำไปสู่การพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ลักษณะส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษา และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นในการเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนจัดระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้วยการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและสาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดแรงจูงใจที่จะยอมรับและเห็นคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่ประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสม พัฒนาตนเองให้มีทักษะในการสอน การถ่ายทอดความรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้และพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- จรินทร์ สุกุลถาวร. (2542). *จิตวิทยาวัยรุ่นกับการศึกษา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ซูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือนและดุจดเดือน พันธุมนาวิน. (2550). หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล: ทฤษฎีและผลการวิจัยเพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 47, 1 (27-79).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักกิจการกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นวลละออ แสงสุข. (2544). รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2548). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล*. มหาสารคาม: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). *รายงานผลการวิจัยค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- ผดุง อารยะวิญญู และ ศรียา นิยมธรรม. (2530). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วินัย ไม้ถึง. (2548). *ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี*.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศิวพร สุทธิสันสนีย์. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุชา จันทร์เอม. (2531). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุทธิวรรณ แสงกาศ. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพนักเรียนโรงเรียนในฝัน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภณช์ นุชนาด. (2542). **ค่านิยม (Value)**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

เรณู จันทร์ก้อย. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Kerlinger, F.N. (1973). **Foundations of Behavioral Research**. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Rokeach, Milton. (1973). **The Nature of Human Values**. New York: A Division of Macmillan.